

గేయాలు

పౌరాణిక,జానపద,సామాజిక

సంప్రదాయక విజ్ఞానము - పాత పాటలు

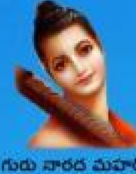

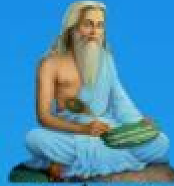
సదాశివ సమారంభాం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు శుక మహర్షి

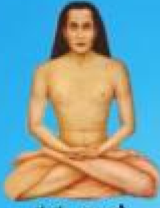

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శ్రీకృష్ణ

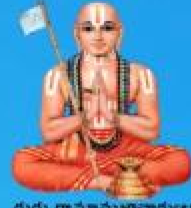
శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాబాజీ

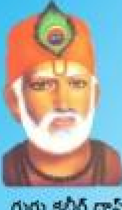

గురు గౌతమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

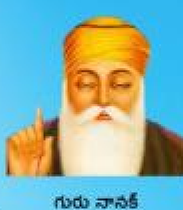

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

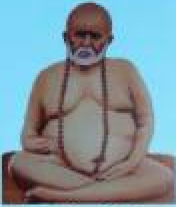

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు వీరబ్రహ్మేంద్ర స్వామి

యోగి వేమన

అస్మదాచార్య పర్యంతాం

గురు త్రైలింగ స్వామి

గురు లాహిరి మహాశయ

గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి

గురు వివేకానంద

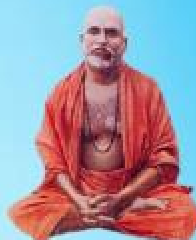

గురు సాయి బాబా

గురు అరబిందో

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు భక్తివేదాంత ప్రభుపాద

గురు మళయాళస్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమాచార్య

వందే గురుపరంపరాం..

నన్ను "నేను" తెలుసుకోవటానికి

నన్ను "నేను" మార్చుకోవటానికి

"నేను" గా ఉండటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంధాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంధాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంధాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంధాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకి దాదాపు **5000** పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా http://www.new.dli.ernet.in), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(https://archive.org), గూగుల్ వెబ్ సైట్(https://www.google.co.in), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(http://www.microsoft.com) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంధాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటే, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంధాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంధాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: http://www.new.dli.ernet.in లేక http://www.dli.ernet.in
2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: http://www.sairealattitudemanagement.org
3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement
4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంద వీడియోలు: https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంధపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 2020010002713

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్థం **ఉచితంగా eBook** రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంధముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

Sai**R**eal**A**ttitude**M**anagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

* సర్వం శ్రీ సాయినాధ పాద సమర్పణమస్తు *

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

http://www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India: Inc ×

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home | Vision | Mission | Goals | Benefits | Content Selection | Current Status | People | Funding | Copyright Policy | FAQ | RFP

Books Journals Newspapers
Palm-Leaves (Manuscripts)

Title: Ramayanam
Author:
Year: to
Subject: Any Subject
Language: Telugu
Scanning Centre: Any Centre
Clear | Search

Presentations and Report
Statistics Report
Status Report
Feedback | Suggestions | Problems | Missing links or Books

Click here for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

DLI

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

Click Here to know More about DLI New!

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
Rashtrapati Bhavan	INSA	Times of India	Tamil Heritage Foundation
CMU-Books		Indian Express	AnnaUniversity NEW!
Sanskrit		The Hindu	
TTD,Tirupathi		Deccan Herald	
Kerala Sahitya Akademi		Eenadu	
		Vaartha	

Title Beginning with.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

Author's Last Name

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

Year

1850-1900 | 1901-1910 | 1911-1920 | 1921-1930 | 1931-1940 | 1941-1950 | 1951-

Subject

Astrophysics | Biology | Chemistry | Education | Law | Mathematics | Mythology | Religion | For more subjects...

Language

Sanskrit | English | Bengali | Hindi | Kannada | Marathi | Tamil | Telugu | Urdu

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

"దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్ఠమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం" అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని ఝళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ, సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజా పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్ఛాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నిటి కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన 'ఇచ్ఛ' (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. "నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది" అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

సాంప్రదాయిక విజ్ఞానం

మొదటి భాగం

(పాత పాటలు)

ఏకుమళ్ల కామేశ్వరరావు

నవ్యసాహిత్య పరిషత్తు

గుంటూరు

౧. జోలపాటలు

౧. ఊ చక్క వూగదే వుయ్యాలచేరు
పా డక్క నిద్రపోడు పట్టి అబ్బాయి.

౨. విశాఖపట్నాన విసిరిందిగాలి
వింజరపు రేవున్న తేలింది వాడ
వర్తకుడి పేరేమి వాడ పేరేమి
వాడలో పోసిన్న దినుసు పేరేమి
వర్తకుడు అబ్బాయి వాడ నా వాడ
వాడలో పోసిన్న దినుసు ముత్యాలు.

౩. ఇంతంత దీపమ్మ ఇల్లల్ల వెలుగు
ఈశ్వరుడి చందమామ జగతెల్ల వెలుగు
గోరంత దీపమ్మ కొండల్ల వెలుగు
గోపాలకృష్ణమ్మ మందల్ల వెలుగు
మాడంత దీపమ్మ మేడలకు వెలుగు
మారాజు అబ్బాయి మాకళ్ళ వెలుగు.

౪. సూర్యుడు చంద్రుడు అన్నదమ్ముల్లు
సూటిగుర్రా లెక్కి జూదమాడేరు
అబ్బాయి తమ్ముడు అన్నదమ్ముల్లు
లక్కపావా లెక్కి లెక్కరాసేరు.

౫. ఏటిగట్టుమీద సంధ్యల్లు వార్చు
ఎర్రన్ని చినవాడు ఎవరి అబ్బాయి

నాగగ (బ ?) ంధపు చెవులపోగు లున్నాయి
నా మేనల్లుడు రార అబ్బాయి!

౩. ఏటిగట్టుమీద కరివేపచెట్టు
గాలివానవచ్చి కొమ్మ లల్లాడె
కొమ్మలల్లాడెనే గొలుసు లల్లాడె
కొనికొన్ని ముత్యాలచేరు లల్లాడె
ఆచెట్లపైనుండి అబ్బాయిరాగ
బంగారు తలపాగ చెంగు లల్లాడె.

౪. ఏవాడ వెళ్ళేవు అబ్బాయి నువ్వు
ఎవ్వరు కట్టేరు కాళ్ళమువ్వల్లు
కలవారి పట్టన్ని గారాములన్ని
కంచారి కట్టెడె కంచుమువ్వల్లు
తనతోడి పట్టన్ని తనకు ముద్దన్ని
అన్నయ్య కట్టెడె వెండిమువ్వల్లు.

౫. చిక్కుడు పువ్వెరుపు చిలకము క్కెరుపు
చిగురెరుపు చింతల్ల దోరపం డెరుపు
రక్కిస పండెరుపు రాగి చెంబెరుపు
రాచవారిళ్ళలో మాణిక్య మెరుపు
తా మెరుపు అమ్మాయి తనవారిలోన.

౬. ఏనుగు మెక్కెవ్వొ ఓరాజు రాగ
ఏకదివాణమ్ము మెవరి లోగిలి

పల్లకీ యెక్కియ్యె ఓరాజు రాగ
బంగారు తలుపుల్ది యెవరి లోగిలి
అందలా లెక్కియ్యె ఓరాజు రాగ
అద్దాల తలుపుల్ది యెవరి లోగిలి
ఏనూగ యెక్కియ్యె అబ్బాయిరాగ
ఏకదివాణమ్ము వదినె లోగిలి
పల్లకీ యెక్కియ్యె అబ్బాయిరాగ
బంగారు తలుపుల్ది వదినె లోగిలి
అందలా లెక్కియ్యె అబ్బాయిరాగ
అద్దాల తలుపుల్ది వదినె లోగిలి.

౧౦. గంధమ్ము తీసిన్న సాన చల్లన్న
సభలోన అబ్బాయిమాట చల్లన్న
ఇందూవ తీసిన్న నీళ్లు చల్లన్న
ఇంట్లోను అమ్మాయి కడుపు చల్లన్న.

౧౧. గోపాలకృష్ణమ్మ పెళ్లియ్యేనాడు
గోరింట పూచింది కొమ్మలేకుండ
మాయింట అబ్బాయి పెళ్లియ్యేనాడు
మల్లెల్లు పూచేయి మొగ్గలేకుండ.

౧౨. ఉయ్యాలలో బాల వుగ్గు కేడుస్తే
ఉత్తమ్మ యేశోద వూచి వుగ్గొయ్యి
పల్లకీలో బాల పాలకేడుస్తే
బలభద్ర మాలక్ష్మి పాడి పాలొయ్యి

ఏటికి కాలువ యెంతదూరమ్ము
ఎత్తిపెంచినతల్లి కెంత మోహమ్ము
కాలువ నీళ్లన్ని కడుసముద్ర మాయె
కడలేనిమోహమే కన్నతల్లికి.

౧౩. ఊరికి ఉద్యోగరాజు వచ్చేడు
విడిమట్టు చూపండి విందు నాయిల్లు
ఊరికి ఉద్యోగరాజు అబ్బాయి
విడిమట్టు నీయిల్లు విందు నాయిల్లు.

౧౪. ఆటల్లు పాటల్లు అత్తవారింట
అతిరాచ చిటిపనులు అమ్మగారింట.

౧౫. తోటాకూరా చెట్టైయ్యవలెను
దొగ్గలి పెరిగింది దొడ్డిముందార
రాచాయింటా కన్నెయ్య వలెను
అబ్బాయి యింటికే వచ్చించి కన్నె.

౧౬. చిక్కుడాకు మీద చిలక వాలింది
చిలకెక్కి ఓరాజు చిక్కివున్నాడు
అరిటాకు మీద హంస వాలింది
హంసెక్కి ఓరాజు అమిరివున్నాడు
కొబ్బరాకు మీద గోర వాలింది
గోరెక్కి ఓరాజు కోరివున్నాడు
మామిడాకు మీద మంచు వాలింది
మంచెక్కి ఓరాజు పొంచివున్నాడు

గుమ్మడాకు మీద గువ్వ వాలింది
గువ్వెక్కి ఓరాజు గూడొగ్గినాడు
చిక్కుడాకు మీద చిలక అబ్బాయి
చిలకెక్కి అమ్మాయి చిక్కివున్నాది
అరిటాకు మీద హంస అబ్బాయి
హంసెక్కి అమ్మాయి అమిరివున్నాది
కొబ్బరాకు మీద గోర అబ్బాయి
గోరెక్కి అమ్మాయి కోరివున్నాది
మామిడాకుమీధ మంచు అబ్బాయి
మంచెక్కి అమ్మాయి పొంచివున్నాది
గుమ్మిడాకు మీద గువ్వ అబ్బాయి
గువ్వెక్కి అమ్మాయి గూడొగ్గినాది.

౧౭. వేసంగి కాలాన ఓ పెళ్లికొడకా
వేపతోరణాల సీడసే రమ్మి
మాయింట అబ్బాయి పెళ్లయ్యేనాడు
మామిడితోరణాలు మరి దూరి రమ్మి.

౧౮. దేవుడిగుళ్లోను దేవు డాడీని
దేవేంద్రసభలోను జూద మాడీని
పరమేశ్వరుడు గుళ్లోను పాము లాడీని
పణతి నా నట్టింట బాల లాడీని.

౧౯. పిల్లి పిల్లి పిల్లి పిల్లలకుతల్లి
పల్లేరుముళ్లలో పాలిచ్చిపోవె

పిల్లలికి పాలోసి పల్లెలికి బంపి
అబ్బాయికి పాలోసి ఆడుకో బంపు.

౨౦. వీధి నెందరు వున్న విసరదేగాలి
రచ్చ నెందరు వున్న రాదమ్మవాన
నా చిన్నఅబ్బాయి వీధి నిలుచుంటే
మొగలిపువ్వులగాలి ముత్యాలవాన.

౨౧. చిలక లాడేనమ్మ హంస లాడేని
పావురా లాడేని పందిళ్లలోన
చిలక నాఅబ్బాయి హంస అమ్మాయి
పావురం కుర్రవాడు పందిళ్లలోన.

౨౨. పిల్లెమ్మకన్నుల్లు బీరపువ్వుల్లు
అబ్బాయికన్నులు కలువరేకుల్లు
కలువరేకులవంటి నీ కన్నులాకు
కాటుకలు పెట్టితే నీకు అందమ్మ.

౨౩. ఏడవకు ఏడవకు వెర్రినాతండ్రి
ఏడిస్తె నీకళ్ల నీరు కారేని
నీళ్యాను కారితే నే చూడలేను
పాలైన కారవే బంగారుకళ్ళ.

౨౪. చింతచెట్టుకింద చిటిబొమ్మరిళ్లు
వాటిక్కి వాకిళ్ళు బోరుతలుపుల్లు.

బోరుతలుపులకింద పొందైనమేడ
ఆమేడ నున్నాయి యిద్దరు హంసల్లు – ఆమేడ.
ఆయిద్దరు హంసల్ల పేరేమిపేరు – ఆయిద్దరు.
రాచిలుకఅబ్బాయి రంభఅమ్మాయి–రాచిలుక.
చిలుకలకు చెలికాడుతానుఅబ్బాయి–చిలుకలకు.
హంసలకు చెలికత్తె తాను అమ్మాయి.

౨౫. అబ్బాయి మామల్లు ఎటువంటివారు
చెవికిచెవికి బారెడేసి పోగుల్లవారు–చెవికి.
అంచుపంచెలవారు అంగీలవారు–అంచు.
పట్టుపంచెలవారు పాగాలవారు–పట్టు.
పెసరకాయల వంటి పెదిమెల్ల వారు–పెసర.
కందికాయలవంటి కనుబొమ్మల్ల వారు–కంది.
మిరపకాయలవంటి మీసాలవారు–మిరప.
వారు మా అబ్బాయి మేనమామల్లు.

౨౬. తామలపాకులమీద రేకల్లువ్రాసి
తమ్ము డంపినాడె తన ముద్దుమాట
తనముద్దుమా టొకటి దబ్బపండొకటి
"నాచిన్నతమ్ముడు రార అబ్బాయి".

౨౭. గోరింటపువ్వువంటి కొడుకు నెత్తుకొని
బాలింతవచ్చింది బావినీళ్ళకు
ఏదేది బాలింత మెంత చక్కందో
మా చిన్నిపట్టుచీర మణవలకు పసుపు

కళ్ళదీ కాటుక పళ్ళదీ మెరుపు
మావాడ బాలింత అబ్బాయితల్లి.

౨౮. తూర్పున్న అబ్బాయి యిల్లుకట్టేడు
దూలాలుమోసేరు దూదిపకుపుల్లు
పడమటను అబ్బాయి యిల్లుకట్టేడు
పట్టెల్లు మోసేరు పాలకావిళ్లు
దక్షిణాన్ని అబ్బాయి ఇల్లు కట్టేడు
దండెల్లు మోసేరు ధనముపెట్టెల్లు
ఉత్తరాన అబ్బాయి యిల్లుకట్టేడు.

....

౨౯. తాతల్లు గట్టిన్న ధర్మశాలల్లు
అవ్వల్లు అలికిన అరుగుల్లమీద
ముత్తవ్వలు పెట్టిన ముగ్గులమీద
కూచోర అబ్బాయి కుదిమట్టుగాను-కూ.
ఊచవే అమ్మాయి వుయ్యాలచేరు-ఊచవే.
పాడవే అమ్మాయి బలగ మందర్ని-పాడవే.
ధరణిచే రట్టుకొని తనవార్నిపాడె-ధరణి.
భూమిచే రట్టుకొని పుత్రుణ్ణిపాడె

౩౦. ఊరీముందర డేర లెవ్వారివి
ఉత్తమ్మ బిరుదుల్ల రాజెవ్వారమ్మ
ఊరీముందర డేరల్లుమావి
ఉత్తమ్మ బిరుదుల్ల రాజు అబ్బాయి.

౩౧. ఆయిఆయిఆయి ఆపదలుగాయి
చిన్నవాళ్ళను కాయి శ్రీ వేంకటేశ
గాయిగాయిగాయి యేదమ్మగాయి
అంగళ్ళ ఆడేటి అబ్బాయిని గాయి
పోతేరమ్మా పొత్తుళ్లగాయి
పొత్తుళ్ళ నాడేటి అబ్బాయి గాయి.

౩౨. చిన్నారి పాచికలు మావి లోగిళ్లు
చిన్నబాలా ఆడు చినబాల్లుతోడి
బంగారు పాచికలు మావి లోగిళ్లు
బాలలాడేరు మా అబ్బాయితోడి.

౩౩. కోటంత దేవుడికి మేటంత పత్రి
బ్రహ్మాంత ఆయుస్సు నీకు నా బాబు.

౩౪. జోలల్లుపాడితే జొన్నల్లుపండు
జోలలకు జొన్నబువ్వ నీకు వరిబువ్వ
ఏడ్చేటి అబ్బాయికి ఎర్రావుపాలు
నా చిన్న అబ్బాయికి నల్లావుపాలు.

౩౫. అబ్బిని కొట్టినకొట్టు ఊరెల్లరట్టు
తేరె మా అబ్బాయికి ముత్యాలబొట్టు
ముత్యాలబొట్టుకి మూడు రేకల్లు
రత్నాలబొట్టుకి రావి రేకల్లు
వజ్రాలు స్థాపించిన వారి మామల్లు
మాణిక్యాలు స్థాపించిన వారి బాబుల్లు.

౩౬. అబ్బిని కొట్టినకొట్టు పూరెల్లరట్టు
తేరె మా అబ్బాయికీ తేనెగాజుల్లు
ముత్యాలబొట్టెట్టి పట్టుచీరగట్టి
ముద్దువచ్చింది మాఅబ్బాయిమోము-ముద్దు.
అద్దమై తోచింది వద్దిమామలకు-అద్దమై.
మేలిమై తోచింది మేనమామలకు-మేలి.
మేనమామలముద్దు మేలిమ్మిముద్దు-మేన.
తాతలకు తమచిన్న అబ్బాయిముద్దు.

౩౭. చిట్టి నా అబ్బాయి చిరుమొగముచూచి
సిగ్గుపడి చంద్రుడూ పొడవ జాలాడు.

౩౮. ముద్దుల్లు ముద్దుల్లు ముచ్చి కాయల్లు
అమ్మాయి ముద్దుల్లు గచ్చకాయల్లు.

౨. ఆ ట పా ట లు

౩౯. గుడుగుడు గుంచం, గుండారాగం
పాములపట్నం, పడగారాగం
అత్తారిచెవిలో ముత్యాలేస్తే
బయటికిరావే, పందికొక్కా.

౪౦. కొంగ కొంగ గోళ్లు
రంగడిచేతిరాళ్లు
నాచేతిపూలు.

౪౧. ఏనుగమ్మా ఏనుగు
ఏవూరెళ్లిం దేనుగు
ఉప్పాకెళ్లిం దేనుగు
ఉప్పునీళ్లు తాగిందేనుగు
మావూరొచ్చిం దేనుగు
మంచినీళ్లు తాగిందేనుగు.

౪౨. చెమ్మచెక్క చారెడేసి మొగ్గ
అట్లు పొయ్యంగ ఆరగించంగ
ముత్యాల చెమ్మచెక్క ముగ్గు లెయ్యంగ
రత్నాలచెమ్మచెక్క రంగు లెయ్యంగ
పగడాలచెమ్మచెక్క పందిళ్ళెయ్యంగ
పందిట్లో మాబావ పెళ్లి చెయ్యంగ.

౪౩. బావాబావా పన్నీరు
బావని పట్టుక తన్నేరు
వీధి వీధి తిప్పేరు
వీసెడు గుద్దులు గుద్దేరు
పట్టిమంచం వేసేరు
పాతికగుద్దులు గుద్దేరు
నులకమంచం వేసేరు
నూరుగుద్దులు గుద్దేరు.

౩. ప ణ తి పా ట లు

౨౨. చుట్టు చక్కందమ్మ చక్కిలపుచుట్టు
చూలింతచక్కంది ఓరాచ దేవి!
పండుచక్కంఉమ్మ పనసయ్యాపండు,
బాలింతచక్కంది ఓరాచ దేవి!
ఆకుచక్కందమ్మ తామల్లపాకు
అయిదువచక్కంది ఓరాచ దేవి!
కొమ్మచక్కందమ్మ గోరింటకొమ్మ
కొమరాలుచక్కంది ఓరాచ దేవి!
పోకచక్కందమ్మ బొబ్బిల్లిపోక
బోగపుది చక్కంది ఓరాచ దేవి!

౨౪. మానుచక్కందమ్మ సంపెంగమాను
మహాలక్ష్మి చక్కంది ఓరాచ దేవి!
పువ్వుచక్కందమ్మ దానిమ్మపువ్వు
పూబోడిచక్కంది ఓరాచ దేవి!
పువ్వుచక్కందమ్మ గుమ్మడిపువ్వు
పునిస్త్రీచక్కంది ఓరాచ దేవి!

౨౫. ఓయిఓయిఓయి ఓకాపుపిల్ల
తాటిమేకచల్ల తాగడేగొల్ల
నిన్నమొన్నటిచల్ల నేటికిపుల్ల,
కవ్వాన్ని తిప్పింది కమ్మన్నిచల్ల.

౪౭. చిలకల్లు చిలకల్లు అందు రేకాని
చిలకలకు రూపేమి పలుకు లేకాని
హంసల్లు హంసల్లు అందు రేకాని
హంసలకు రూపేమి ఆటలేకాని
పార్వాలు పార్వాలు అందు రేకాని
పార్వాలకు రూపేమి పాట లేకాని
కోయిల్లు కోయిల్లు అందు రేకాని
కోయిల్లకు రూపేమి ఘోష లేకాని
చిలకల్లు మాయింటి చిన్న కోడల్లు
హంసల్లు మాయింటి ఆడపడుచుల్లు
పార్వాలు మాయింటి బాలపాపల్లు
కోయిల్లు మాయింటి కొత్తకోడల్లు.

౪౮. వండారారమ్మ వడకవంటల్లు
వల్లభుడు అబ్బాయికి వడుగు మాయింట
కట్టా రారమ్మ కలవతోరణాలు
కాముడి అబ్బాయి కల్యాణమన్ని
పెట్టా రారమ్మ పెళ్ళిముగ్గుల్లు
పెంపుడు అబ్బాయికి పెళ్ళిమాయింట
చదవ రారమ్మ సమర్త కట్నాలు
చదరాలు అమ్మాయి సమర్త మాయింట
తియ్యా రారమ్మ చిప్పగంధాలు
సింహాలక్ష్మి అమ్మాయికి సీమంతమనిరి
పుయ్యా రారమ్మ పురిటిగోడల్లు
పుణ్యశాలి సీతమ్మకు పురుడుమాయింట.

౪౯. చింతచెట్టుక్రింద చికిలింతగడ్డి
మెయ్యామగ మా ఆవు పెయ్యాలకన్ని
ఆవుపాలు తెచ్చి పరమాన్నం వండి
కుడువమగ మా అమ్మి కూతుళ్లకన్ని.

౫౦. నీలాటిరేవంత నిగ్గుతేలింది
ఏచేడె కడిగింది యీ చాయపసుపు
పచ్చిపసుపు బావల్ల మరదలాడింది
అణుప్పసుపు అన్నల్ల చెల్లెలాడింది
కొట్టు పసుపు కొమాళ్ల తల్లియాడింది
కొమాళ్ల తల్లియే తాను గోపమ్మ
గొంతి యాడిన పసుపు గోవపూచాయ
అన్నల్ల చెల్లెలే తాను అమ్మాయి
అతివ ఆడిన పసుపు ఆవపూచాయ
బావల్ల మరదలె తాను అమ్మాయి
పణతి ఆడిన పసుపు బంగారుచాయ.

౪. ప్ర కీ ర్ణ ము లు

౫౧. దంపు దంపనగానె దంపెంతసేపు
ధాన్యరాసులమీద చేయివేసినట్లు
వంట వంటనగానె వంటెంతసేపు
వదినెల్లు మరదల్లు వాదించినట్లు.

౫౨. అత్తపోసినగంజి సత్తువ లేదు
అల్లాడు సిరిపురపు గట్టెక్క లేడు.

౫౩. కోటీవేలా ధనమైన చాలు
గోపికృష్ణుడివంటి కొడుకైనచాలు
లక్షావేలా ధనమైన చాలు
లక్ష్మణదేవరవంటి తమ్ముడైనచాలు.

౫౪. విశాఖపట్నాన వీధిగుమ్మాన
వింతరాచకొడుకు బంతులాడేడు
బంతివెళ్లి పాలకొండ సభలోన పడితే
ఇది యెవరి బంతన్ని వివరించె రాజు
గోలకొండవారి గొలుసుల్ల బంతి
పాలకొండవారి పచ్చల్ల బంతి
శ్రీకాకుళమువారి చిత్రాల బంతి
నెల్లూరువారిదే నీలైన బంతి
బొబ్బిల్లి వారిదే బంగారు బంతి.

౫౫. ఓయి ఓయి ఓయి వడ్డాదిరాజ
పొడిచిగెలిచిన రాజ బొబ్బిల్లిరాజ
బొబ్బిల్లి పొడుగాయె కిమిడి కిందాయె
మాడుగులు మనకాయె మళ్లుమీా రాజ.

౫౬. నరసన్నపేటలో భాగోతులాట
రాజుకూర్చున్నది రత్నాలపీట

పీటకిందున్నది వరహాలమూట
ఆమూట మాకిస్తె మహామంచిమాట.

౫౭. కొయ్యతోటాకూర కొయ్యక్కచెడెను
కొండంత కాపురం కొండేల చెడెను.

౫౮. చిచ్చెమ్మ చినగాలి పెట్టు పెదగాలి
అయోధ్యావీధుల్లో అణిగె నేగాలి.

౫౯. చలికి వెరిచినట్లు పులికి నే వెరువ
ఆలికి వెరిచినట్లు అమ్మకీ వెరువ.

౬౦. పాటల్ల పచ్చడి రాగాలబుర్ర
నిత్తెకయ్యాలమారి మొగుణ్ణిపాడింది.

౬౧. కొడుకుల కననివాళ్ళ కడుపేమికడుపు
కులముద్ధరించన్ని కొడుకేమికొడుకు.

౬౨. పిడికెడు వితనాలు మడికెల్ల జాలు
వక్కడే కొడుకైన వంశాన జాలు.

౬౩. కొత్తచింతపండు గోనెల్ల చివుకు
గొడ్రాలివస్త్రాలు పెట్టెల్ల చివుకు
దేవదారుచెక్క చెట్టున్న చివుకు
దేవుడివస్త్రాలు గుళ్లోను చివుకు
రావిచెట్టుచెక్క రంపాన్న చివుకు
రంభచక్కదనము దుఃఖాన్న చివుకు
పాతచింతపండు బస్తాల చివుకు
బాలెంతబట్టలు పసుపున్న చివుకు.

౬౪. నాచేతికోకళ్లు నల్లరోకళ్లు
నేపాడిన అన్నల్లు రామలక్ష్మణులు
రామలక్ష్మణులాల్ల రక్షపతులాల్ల
మీరెక్కెగుర్రాలు నీలమేఘాలు
మీచేతి కత్తుల్లు చంద్రాయుధాలు.

౬౫. ఎవ్వరే చుట్టాలు ఎవరు పక్కాలు
ఎవ్వరే మాపాల కలిగి వున్నారు
మాపాల శ్రీవెంకటప్ప వుండగను
మనసులో చింతేల మరిభయములేల.

౬౬. సింహాద్రిఅప్పన్న గుళ్లముందార
పడ్డారె గొడ్రాళ్లు ప్రాణచారమ్ము
ఎందుకుపడ్డారు యేలపడ్డారు
సంతాన మియ్యమని చాలపడ్డారు—సంతాన.
బిడ్డల నియ్యమని ప్రియముపడ్డారు-బిడ్డల.
కుమాళ్ళ నియ్యమని కోరిపడ్డారు - కుమాళ్ళ.
సింహాద్రిఅప్పన్నకు ఏమి లంచమ్ము
గుడితిరుగువస్త్రము గుమ్మడిపండు
దాగళ్ళవడపప్పు చందు బెల్లాలు.

పాత పాటలు

రెండో ఖండం

౧. జోల పాటలు

౧. ఏటచూలింతమ్మ యేటబాలింత
మునియేటకొడుకు తల్లి అబ్బాయిలక్ష్మి.

౨. నిద్రపో అబ్బాయి నిద్రపోవయ్యా
నిద్రక్కి వేయ్యేళ్లు నీకు వెయ్యేళ్లు
నినుగన్న తలిదండ్రులకు నిండ వెయ్యేళ్లు.

3. లాలిలాలిలాలి లాలెమ్మ లాలి
లాలిలో అమ్మాయి రాణిలా వుంది
లాలెమ్మ గుర్రాలు లంకల్ల మేసు
అమ్మాయి గుర్రాలు పల్లాల మేసు.

౪. చిన్న నా అమ్మాయి చీర కేడుస్తే
నెయ్యవోయి సాలీడ నేత్రానపట్టు
మురుస్తు సాలీడు మూడు నెలలు నేసె
అలుస్తు చాకలి ఆరు నెలలు వుతికె
వేడుకతో అమ్మాయి వెయ్యేళ్లుకట్టె.

౫. ఊరిముందర చింత వుగ్రంపు చింత
ఆచింత పూచితే మరిచింత లేదు

మా రాజు అబ్బాయిని చేపట్టితేను
మాలక్ష్మి అమ్మాయికి మరిచింత లేదు.

౬. వడ్డివారి బిడ్డల్ని నేనెత్తుకుంటె
వొప్పదే నామనసు ఓవిధములాయ
నాచిన్న అమ్మాయిని నేనెత్తుకుంటే
తనివాయె నామనసు సంతోషమాయె.
వడ్డివారిబిడ్డలార ! ఓ బాలులారా !
దొడ్డయేరొచ్చింది ఒడ్డెక్కరయ్యా.
నాఅబ్బి బిడ్డలార ! ఓ బాలలార !
పాలసముద్రం వచ్చె పానుపెక్కండి.

౭. ఓసి ఓసి పిల్లికి సిగ్గేల లేదు
చిన్న నా అమ్మాయికి బుద్ధేల లేదు.
జోలపాడుకృష్ణ జోకొట్టుబ్రహ్మ
పాలియ్యి భద్రకాళి నిద్రపుచ్చు శివుడ.

౮. పూసపాటివారి లోగిళ్లలోను
పురివిప్పి ఆడింది పున్నెంపునెమలి
భారద్వాజవారి లోగిళ్లలోను
పాలుతాగి ఆడేను పట్టి అబ్బాయి.

౯. గుమ్మిడిపూచింది వంగవాలింది
అతిరాచగారాల పండు పండింది
గుమ్మిడి మాయిల్లు వంగ మావంశం
అతిరాచగారాల పండు అబ్బాయి.

౧౦. చిట్టిళ్లు పొట్టిళ్లు కావాలనంటె
శివుడు మాకిచ్చేడు చిన్నబాలలిని
వారిక్కి పాలునెయ్యి కావాల నంటె
పరమాత్ముడిచ్చేడు పాడావుల మంద
వారిక్కి అన్నమ్ము కావాలనంటె
వరలక్ష్మి యిచ్చింది వరుస గాదెల్లు.

౧౧. ఊళ్లోది బిచ్చమ్ము గుళ్లోదినిద్ర
ఎవ్వారిని పాడుతావు చంద్రశేఖరుడ!
అందరూ కలవాడు అబ్బాయి బిడ్డ
ఆయుష్మంతుడని నే పాడుతాను.

౧౨. చిన్నారి పొన్నారి గాజుల్ల శెట్టి
తేవె మాఅమ్మాయికి తేనెగాజుల్లు
గుడి తిరిగివచ్చేయి గుడ్లగాజుల్లు
గుత్తాన మాచిన్నఅమ్మి చేతుల్ల
పట్నం తిరిగివచ్చేయి పచ్చగాజుల్లు
పచ్చన్ని మాచిన్న అమ్మిచేతుల్ల
ఊరు తిరిగివచ్చేయి ఉత్తగాజుల్లు
గుత్తాన మాచిన్న అమ్మిచేతుల్ల.

౧౩. చిన్నారి పొన్నారి గాజుల్ల శెట్టి
తేవె మాఅమ్మాయికి తేనెగాజుల్లు
నవ్వుతూ తొడిగిస్తు నల్లగాజుల్లు
పాడుతూ తొడిగిస్తు పచ్చగాజుల్లు

ఏరియేరి తొడిగిస్తు యెర్ర గాజుల్లు
నిలుచుని తొడిగిస్తు నీలిగాజుల్లు.

౧౪. అందలాలురెండు పొందుబడిరాగ
ఎవ్వారందలమన్ని నేతొంగిచూతు
మావూరిఅందలం మల్లెపూఛాయ
మారాజుఅబ్బాయి అమ్మికాబోలు
ఊరివారందలం ఉల్లిపూఛాయ
ఉత్తముడుచినబాబు అమ్మికాబోలు
కలవారిఅందలం కలవపూఛాయ
కాముడుచినబాబు అమ్మికాబోలు.

౧౫. అందలాలురెండు పొందుబడిరాగ
ఎవ్వారందలమన్ని నేతొంగిజూతు
చుక్కలచంద్రుడే తానుఅబ్బాయి
ననుచూడవచ్చెనే తానుఅబ్బాయి.

౧౬. వేసంగికాలాన విత్తనాలుపోసె
వెన్నుడి కనుదృష్టి మేఘాలపైన
మాయింటిబాబుల్లు మరితిరిగిరాగ
బాబుల్ల కనుదృష్టి తమతల్లిపైన.

౧౭. శ్రీలక్ష్మివరలక్ష్మి లోకచోటగూడి
ఎవ్వారినిపొందమని నన్నడగవచ్చె
"తూర్పుయింట్లోవున్న పెదబాబునుపొందు
పడమటింట్లోవున్న చినబాబునుపొందు
దక్షిణామింట్లోవున్న బుచ్చిబాబును పొందు
ఉత్తరమింట్లోవున్న చిట్టిబాబును పొందు."

౧౮. అన్నల్ల చెల్లెల్లు అలిగితే ముద్దు
పొన్నల్లు, గురివింద పూచితేముద్దు
అన్నల్ల చెల్లెలే తాను అమ్మాయి
పొన్నల్లు, గురివింద తాను అబ్బాయి.

౧౯. ఓమరిది సిగలోను వెండిమెరిసింది
ఓమరిది సిగలోను పమిడిమెరిసింది
మామరిది సూరన్న కుంచసిగలోను
బంగారుపువ్వుల్ల గుత్తిమెరిసింది
గుత్తివెయ్యిజేసు కుందనంవెయ్యిచేసు
మామరిది సూరన్న మాటవెయ్యిచేసు.

౨౦. ఎవ్వరే మాతండ్రి నేమిఅన్నారు
ఎల్లలేనివీధుల్లో యేనుగన్నారు
మత్తేభమన్నారు మావాడలోను
కూచున్నవారిలో గుమ్మడిపండనిరి
ఆడేటివారిలో అరటిపండనిరి
పాడేటివారిలో పనసపండనిరి.

౨. ఆ ట పా ట లు

౨౧. విద్దెంవిద్దెం వరహాలవిద్దెం
విద్దెంచేస్తే గిద్దెడునెయ్యి
తప్పకచేస్తే తవ్వెడునెయ్యి
మళ్లీచేస్తే మానెడునెయ్యి.

౨౨. చల్ల చెయ్యిగొల్లభామ నీ
సందిటిదండలు కదిలేను
వెన్న చెయ్యి అమ్మాయి నీ
వెండిమురుగులు కదిలేను
పాలుతాగు అబ్బాయి నీ
పసిడిమురుగులు కదిలేను.

౨౩. చెప్పుకో చెప్పుకో
చెవులెక్క తీసుకో
మామిడాకిస్తాను మండెట్టుకో.

౨౪. వేడిఅన్నం అప్పడంముక్క తినో తినో
చల్దిఅన్నం ఉల్లిపాయ జుర్రో జుర్రో.
విశాఖపట్నం వీశెడు బెల్లం
నీకోపదలం నాకోపదలం
కళింగపట్నం కాసులపేరు
నీకోపేరు నాకోపేరు
భీమునిపట్నం బిందెలజోడా
నీకోజోడా నాకోజోడా
చెన్నపట్నం చెరుకుముక్క
నీకోముక్క నాకోముక్క.

౨౫. ఉసిరికాయకుండ ఊరుపిండికుండ
మెల్లగా దింపండి బెల్లాపకుండ.

కుండో కుండ.
కుండనిండా కందులు
రంగసాని బొందులు. ౨
పీటమీద పిండి పిసుక్కుతినరా
కొమ్మరటిపండు కోసుకుతినరా. 3
చెంబు డటుకులు
దమ్మిడిబెల్లం. ౪
అక్కలకర్ర ముక్కాలిపీట
కూర్చోవదినా వదినా వదినా. ౫
సీమమిరపకాయ చిర్రోచిర్రో
పాతగుడ్డ చిరిగితే పుర్రోపుర్రో
దానిమొగుడు దాన్నికొడితే మొర్రోమొర్రో. ౬
చెట్టుకొట్టంగ పాలుకారంగ
నిన్నుకొట్టంగ నీరుకారంగ. ౭
ఉట్టిమీద వూరగాయికుండ
మెల్లిగాదింపరా మేనత్తకొడకా కొడకాకొడకా.
బూడిద గుమ్మడికాయ
బుచ్చెమ్మ తలకాయ
నారదబ్బకాయ
నారమ్మ తలకాయ. ౯

౨౬. సంకురాత్రి పండగొచ్చిం దమ్మలార
చంకలెత్తు గాడం డమ్మలార.

౨౭. యజ్ఞోపవీతం యేగాని బెల్లం
బుజమెక్కి జంజం బుజమెక్కి జంజం.

౨౮. ఒంటిపిల్లి రాకాసాకచోట
ఇద్దరు ముగ్గురు ఒకచోట

౨౯. ఆడతారీ బొమ్మ పాడతారీ బొమ్మ
నక్కేరు చెట్టుకింద బొక్కేరుబొమ్మ
తోలుముక్కవున్న తైతక్క బొమ్మ
బొమ్మా, బొమ్మా - బొమ్మా, బొమ్మా.

30. నాచేతిమాత్ర
వైకుంఠ యాత్ర.

3౧. సూరీతా పిల్లి
మారీతా పిల్లి
పడమటక్కల్లార పారిపోం!

3౨. ఓయి వోయి నాయడా
వంగపల్లె నాయడా
నక్కపాలు పితికినావు
చిక్కాన పోసినావు
జోడు గుర్రమెక్కినావు
బొమ్మలాట లాడినావు.

33. కథ కథ కంగు
మాతాత చెంగు
మానె పోసుకుని దిగమింగు.

౩. ప ణ తి పా ట లు

౩౮. ఏరంతవెళ్ళిన్న ఇసుకసన్నంపు
యేరుదాటివచ్చింది యెవరాడపడుచు ?
పచ్చన్నికుచ్చుల పల్లకీయెక్కి
బలగంతోవచ్చింది యెవరాడపడుచు ?
తెల్లన్నికుచ్చుల్ల పల్లకీయెక్కి
తేజముతోవచ్చింది యెవరాడపడుచు ?
నల్లన్నికుచ్చుల పల్లకీయెక్కి
నవ్వూతూవచ్చింది యెవరాడపడుచు ?
ఎర్రన్నికుచ్చుల పల్లకీయెక్కి
. . . .
పచ్చన్నికుచ్చుల పల్లకీయెక్కి
బలగంతోవచ్చింది పెద్దన్నవదినె
తెల్లన్నికుచ్చుల పల్లకీయెక్కి
తేజముతోవచ్చింది చిట్టన్నవదినె
నల్లన్నికుచ్చుల పల్లకీయెక్కి
నవ్వూతూవచ్చింది చిన్నన్నవదినె
ఎర్రన్నికుచ్చుల పల్లకీయెక్కి
. . . . .బుచ్చన్నవదినె.

౩౯. వేసంకాలంవచ్చె వలువల్లు చిరిగె
వనిత నీపుట్టింటి వారేలరారు ?

సీతకాలంవచ్చె చీరల్లు చిరిగె
సీత నీపుట్టింటి వారేలరారు
మారుకాలంవచ్చె మడతల్లు చిరిగె
మగువ నీపుట్టింటి వారేలరారు?

3౬. వైశాఖమాసాన వారింటపెళ్ళి
వల్లభుడుఅన్నయ్య పెళ్ళిచేయించె
మిళ్ళి తడియకుండ బొట్టుపడకుండ
నేర్పుతో పెద్దవదినె నేతులొడ్డించె.
అంతకంటె నేర్పరే చిన్నన్నవదినె
ఆకాశాన మిళ్ళి ఆడించిపోయె.

3౭. "పండూగవచ్చింది ఓలఅత్తగార!
పిండిక్కి బియ్యమ్ము ఎన్నిపోసేది?"
"కొట్టిక్కి తెచ్చియు వెయ్యవే చేడె
తలగోసి తవ్వెడు పొయ్యిబియ్యమ్ము"
పిండిదంపి వాని అత్త పిలవనంపింద
రానన్ని అల్లుడు రచ్చకొమ్మెక్కె
పిలవనని వానిమామ పీటకొమ్మెక్కె
పోనన్నిపండుగ పొదికట్టియుండె.

3౮. పుణ్యమ్ముఒకచోట బుద్ధివొకచోట
ఆచారమొకచోట ఆజ్ఞయొకచోట
పుణ్యమ్ముమాయింటి పెద్దలకువచ్చు
బుద్ధుల్లు మాయింటి బాలలకువచ్చు

ఆచారంమాయింటి ఆడపడుచులకు
ఆజ్ఞల్లు మాయింటి కోడళ్ళకగును.

౩౯. తొల్లింటి కాలమ్ము దొడ్డకాలమ్ము
అత్తవచ్చి కోడలికి దండమ్ము పెట్టె
"చాలుచాలత్తయ్య చాలత్తగారు!
నీకొడుకు వెయ్యేళ్లు (య్యేళ్ళ?) మొదలుకావాలి
నీకోడలు పట్టంపు దేవికావాలి
నువ్వోల్లి పంచల్ల పాలుకావాలి."

౪౦. రోటిక్కి మిక్కిలి వాయిపోసేరు
వాడచేడెల్లార! తోడాయి పొండి.
ఓవాడ చేడెమ్మ అబ్బాయిలక్ష్మి
పుస్తెల్లు మెరియంగ పునిస్త్రీ తోడాయె
ఓవాడ చేడెమ్మ అబ్బాయిలక్ష్మి
నానుపేట మెరియంగ నాతి తోడాయె
ఓవాడ చేడెమ్మ అబ్బాయిలక్ష్మి
కంకణాలు మెరియంగ కాంత తోడాయె.

౪౧. వండవు వార్చవు వంటిల్లుచొరవు
వనిత నీ వజ్రాలకొంగేల మాసు?
పణతిరో అబ్బాయి పుట్టేడు మొదలు
పణతి అమ్మికొంగు పసుపుల్లమాసు?
కాంతరో అబ్బాయి పుట్టేడు మొదలు
కాంత అమ్మికొంగు కాటుకులమాసు?

చేడెరో అబ్బాయి పుట్టేను మొదలు
చేడె అమ్మికొంగు చేతుల్లమాసు.

౪౨. అరణాలులేవు ఆవటి కట్నాలులేవు
అతివ నీఅత్తింట నోరెట్టుకు బతుకు.

౪౩. అళ్లువిసరంగ వచ్చెచుట్టమ్ము
ఆళ్ల తిరగలిచూచి ఆశ్చర్యపడెను
చోళ్లువిసరంగ వచ్చెచుట్టమ్ము
చోళ్ల తిరగలిచూచి చోద్యమ్ముపడెను.

౪౪. చక్కన్నిదానివే చదరాలనీవు
ఒక్కత్తెవున్నావు ఈఅడవిలోను.

౪౫. వేరింటికాపరం కూతుర కూతుర
వెర్రిమొగుడే కూతుర కూతుర
ఎద్దరి (డి ?) నీళ్లే కూతుర కూతుర
ఏరుపిడకలే కూతుర కూతుర
ఇసకలపొయ్యే కూతుర కూతుర.

౪౬. ఆవాలపప్పు వండ ఓవాదినెనేర్తు
ఆరని అగ్గులుపెట్ట ఓవాదినెనేర్తు
మెంతులు పప్పువండ ఓవాదినెనేర్తు.

౪౭. కోడలా కోడలా కొడుకుపెళ్లామ
కొడుకు వ్వాళ్లో లేడు మల్లె లెక్కడివి?

౪. ప్రాపంచికోక్తులు

౪౮. ఒంట పుట్టిందమ్మ వుగ్రంపు తెగులు
అడవిమందులుతిన్న అది కుదురదాయె.

౪౯. అమ్మపెట్టిన్న అన్నమ్ముకన్న
భార్యపెట్టిన్న బలుసాకుమేలు.

౫౦. పెళ్లామంటే బెల్లమురా
తల్లి అంటే దయ్యమురా.

౫౧. అత్తలేనికోడ లతిముద్దరాలు
కోడలులేనత్త గుణవంతురాలు.

౫౨. హింసచేసినవాడె హింస తా బొందు

౫౩. అడుచుగోనుపొడుచుగోను ఆడవారివంతు
కూచునిభోంచెయ్య మొగవారివంతు.

౫౪. దంచక్కనలగవే ధాన్యరాసుల్లు
వంచక్కవంగరే వనితకోడళ్లు.

౫౫. ముద్దుచేసిన కుక్కమూతినికరచె
చనువుచేసిన ఆలి చంకనుయెక్కె.

౫. ప్రకీర్ణాలు

౫౬. కన్నతల్లినిబోలలేరు చుట్టాలు
పట్టుచీరను బోలలేవు చీరల్లు

పరమాత్మ నిను బోలలేరు చుట్టాలు
వెల్లచీరను బోలలేవు చీరల్లు
వేదమ్ము నినుబోలలేవు చదువుల్లు.

౫౭. తాతగారింటనే తూతూలపెళ్లి
బూరిముక్కడుగుతే బుగ్గ పొడిచేరు
గారిముక్కడుగుతే కసరికొట్టేరు
అరిసిముక్కడుగుతే అదిమి తన్నేరు.

౫౮. ఏకేకు బార ఎల్లుండి సంత.

... ...

౫౯. రోక లెత్తలేను రో లెత్తలేను
చేమపూ కడియంపు చెయ్యెత్తలేను.

౬౦. నో రెంగిలాయెనే చెయ్యేంగి లాయె
చెయ్యికడుగ నీల్లియ్య చెల్లె లమ్మాయి.

౬౧. కూకుంటె లెగలేదు కూరాకు తెంపలేదు
కొట్టొస్తె వోలప్ప సిగ్గొస్తది.

౬౨. కూడు తింటావా తమ్మా ?
కూకుండే వున్నా నమ్మా.
అంబలి తింటావా తమ్మా ?
అమిరే వున్నా నమ్మా.
గడ్డి కోస్తావా తమ్మా ?
గడియుండొస్తానమ్మా.

౬౩. గిద్ద పెసరాపప్పు గిన్నెతో నేవండి
వద్దు వద్దనగానె వడ్డించి వెళుదు.
పొద్దుటన్నములోకి పొలములోవెళ్ళి

... ...

౬౪. చిన్నారి పొన్నారి చిన్న కోవెలవు
చిగురుమామిడి కింద చిన్న కోవెలవు.

... ...

౬౫. చిమడకే చిమడకే ఓ చింతకాయ
నువ్వెంత చిమిడినా నీపుల్ల పోదు
ఉడకకే ఉడకకే ఓ వుల్లిపాయ
నువ్వెంత వుడికినా నీకంపు పోదు.

౬౬. వదినగారలు మీరు వాసి గలవారు
వండబోయినచోట కుండ నాకేరు.
బావగారలు మీరు భక్తిగలవారు
నిండివున్న సభలోను పిండిబుక్కేరు.

... ...

౬౭. ఆకలికి వేళాయె అమ్మ తలుపాయె
అమ్మగారింటికే పోను బుద్ధాయె.

౬౮. పనంటె నావొళ్లు భారకిస్తుంది
భోజనమంటె నావొళ్లు పొంగిపోతుంది.

౧౯. మొండికెత్తినదాన్ని మొగుడేమిచేసు
లజ్జమాలినదాన్ని రాజేమిచేసు
సిగ్గుమాలినదాన్ని శివుడేమిచేసు.

౨౦. అమ్మనాడెరగనే వుయ్యాల
అబ్బనాడెరగానే వుయ్యాల
మొగుడునాడెరగనే మోకులుయ్యాల.

౨౧. చూచీది కళ్ళమ్మ వాచీది మొహం
నీకేమికలుగునే నిర్భాగ్యురాల.

౨౨. ఏకాసివచ్చింది రాకాసిలాగ
బ్రామ్హల్లపాలింట పెనుభూత మాయె.

౨౩. తోడికోడలు నాకు తోడాయె నమ్మ
దొంగతిండ్లకు మాకు సందాయె నమ్మ.

౨౪. ఊరు మంచిదని వుబ్బకురా అబ్బ
ఊళ్ళోను దీపమ్ము పెట్టిన్నదాక
ఆలిమంచిదని వుబ్బకురా అబ్బ
ఆయింటికాపరం చేసిన్నదాక.

౨౫. సంపత్తుచేతనే చావతీరాదు
యముడిక్కిచెప్పండి రాతీరదాని.

౨౬. చుక్కతెల్లవారె తూర్పుతెల్లవారె
తులసెమ్మ పెనిమిటిని యేమన్ని లేపు.
"కలవలచెర్లోకి నీళ్లు చేరేయి
కాళ్లుకడగ మీకు వేళాయెలెండి.

మొగ్గల్ల చెర్లోకి నీళ్లుచేరేయి
మోహముకడుగ మీకు వేళాయెలెండి."

౨౭. బూరుగ పూసింది బారువనంలో

... ...

౨౮. కోటసింగరాజు మాటవాసికైన
గంగమాంబచేత గుణుతికెక్క
గంగమాంబ ఎంతొ గయ్యాళైయె తేను
సింగరాజు యేమి చేయగలడు.

౨౯. వంకాయ వండేను వరికూడు వండేను
తినమనీ చెప్పవే తడికా తడికా,
వగలాడి మాటలకు వళ్లంతా మండింది
వద్దనీ చెప్పవే తడికా తడికా,
పట్టుచీర తెచ్చేను పెట్టెలోను పెట్టేను
కట్టుకోమని చెప్పవే తడికా తడికా.

... ...

౩౦. గడపలలోకల్ల యేగడప తీరు
మహాలక్ష్మి వసియించు మాగడప తీరు.
వీధులలోకల్ల యేవీధి తీరు ?
విద్వాంసులు నడచిన్న మావీధి తీరు,
అరుగులలోకల్ల యే అరుగు తీరు ?
పండితులు కూచున్న మా అరుగు తీరు.

౨౧. వాన దేవుడ నీకు వరస చెల్లెలిని
వర్షాలు కురిపించు వరి మళ్లలోను
కురిసింది మావూర కుంభవర్షమ్ము
పండేయి మాచేలు పల్లంపుభూమి
నూర్పించి తెచ్చేరు నూరు గరిసెల్లు
పండించి తెచ్చేరు పంటకాపుల్లు
ఎక్కలేనిగట్టు దిగలేని మెట్టు
చూలింతలు పోసేరు చుక్కల్లపొడుగు
బాలింతలు పోసేరు పర్వతాలపొడుగు
మానెత్తో పులగాలు మాయెడ్లు మేసె.

౨౨. పన్నెండుధాన్యాలు వాన దేవుడా
పంటమీద పండాలి వాన దేవుడా
పన్నెండుధాన్యాలు...
పంటచేలుపండాలి...
మాకడుపు నిండాలి...
పేదసాద బతకాలి...
కూలినాలి దొరకాలి...
పారిపోయిన బావ...
పరిగెడుతు రావాలి...
ఊరికెళ్లిన బావ...
ఉరికురికి రావాలి...
తల్లి లేని బిడ్డల్లు...

తల్లాట పడతారు...
తండ్రి లేని బిడ్డల్లు...
తల్లాట పడతారు...
పసిబిడ్డ బాలకులు...
తల్లాట పడతారు...
చేటంత మబ్బుపట్టి...
చెరువంత నిండాలి...
తూరుపున మబ్బుపట్టి...
తుళ్లి తుళ్లి కురవాలి...
పడమటను మబ్బుపట్టి...
పట్టి పట్టి కురవాలి...
ఉత్తరాన్ని మబ్బుపట్టి...
ఉరిమి మెరిమి కురవాలి...
దక్షిణాన్ని మబ్బుపట్టి...
జల్లు జల్లున కురవాలి...
ఈగతల్లి నీళ్లాడి...
వీధి వీధి నిండాలి...
దోమతల్లి నీళ్లాడి...
దొడ్డెల్ల నిండాలి...
పాముతల్లి నీళ్లాడి...
పంటచేల్లో తిరగాలి...
కప్పతల్లి నీళ్లాడి...

కడవ పంచేల కుయ్యాలి...
కురవాలి కురవాలి...
కుంభవృష్టి కురవాలి...
డబ్బుకు తవ్వెడు బియ్యం...
మనిషికిద్దరు పెళ్లాలు...
వానొస్తె వణుకైన...
కురవాలి కురవాలి...
మూడురోజుల యెండ...
ముప్పైరోజుల ముసురు...

నెం 3 [మోచేటి పద్మమ్మ నోములోని సాయంకాల వర్ణనం.]

మోచేటిపద్మమ్మ పట్టేటి వేళ
మొగ్గల్లు తామర్లు పూచేటి వేళ
బీరాయిపువ్వుల్లు పూచేటి వేళ
బిందెల్ల వుదకమ్ము తెచ్చేటి వేళ
కాకరాయిపువ్వుల్లు పూచేటి వేళ
కడవలతో వుదకమ్ము తెచ్చేటి వేళ
గుమ్మడీపువ్వుల్లు పూచేటి వేళ
గుండిగలతో వుదకమ్ము తెచ్చేటి వేళ
ఆనపాయిపువ్వుల్లు పూచేటి వేళ
అటిగలతో వుదకమ్ము తెచ్చేటి వేళ
చిక్కుడాయిపువ్వుల్లు పూచేటి వేళ
చిప్పల్ల గంధమ్ము తీసేటి వేళ

ఆవులు గోవులు వచ్చేటివేళ
అంబోతు రంకెలు వేసేటివేళ
సంధింటిదీపమ్ము పెట్టేటివేళ
చాకింటి మడతల్లు తెచ్చేటివేళ
అన్నల్లందలా లెక్కేటివేళ
బావల్లు పల్లకీ లెక్కేటివేళ
తమ్ముల్లు తాంబూలం వేసేటివేళ
మరుదుల్లు మరిజాద మాడేటివేళ
కూతుల్లు గుండిగలు దింపేటివేళ
కోడల్లు కోటుపసుపు కొట్టేటివేళ
చెల్లెల్లు చేమంతులు ముడిచేటివేళ
వదినెల్లు వంటల్లు వండేటివేళ. *

* పాతపాటలు – రెండోఖండం 'భారతి' 1931 అక్టోబరు, నవంబరు, డిశంబరు, 1932 జనవరి, ఫిబ్రవరి సంచికలలో అచ్చయింది.

పాత పాటలు

మూడో ఖండం *

౧. ఇసుకలో ఆడేటి కుసుమసిరిబాల
ఆబాలపేరేమి ఆనవాలేమి
ఆనవాలు అంబరస పేరు బాలయ్య.

౨. రమణయ్యచేతుల్లోది వజ్రాలగిలక
చూచిరా ఆ మెలక చూరున్నపెట్టె
వాసాలబారేటి మీసాలమెలక
పాపకారిమెలక పారెయ్యిగిలక
దోసకారిమెలక దులిపెయ్యిగిలక.

3. పంచదారకుప్ప పాలమీది తెప్ప
మాకు మా వెంకట రమణయ్య ముద్దు
వరహాలకుప్పందు వచ్చె ధనమందు
మామసత్యం తెచ్చె మాణిక్యాలకంటె
అత్తసీతమ్మతెచ్చె అద్దాలఅంగి
వెన్నారిముద్దందు వెలగపండందు.

౪. వెలదిరో! వెంకటరమణ యెవరిపట్టందు
కాంతరో! వెంకటరమణ కన్నతల్లందు

---

* ఈ పాతపాటలు నేను సికిందరాబాదులో ౧౯౩౧ వ సం॥ ఏప్రిల్ మాసంలో సేకరించాను.

ఇచ్చిన దేవునిబోలు ఈశ్వరునిబోలు
బ్రహ్మ దేవునిబోలు బాలల్లబోలు.

౫. పెదమామ తెచ్చిండు పెంచపులిదండ
నడిపిమామ తెచ్చిండు నాగభూషణాలు
చినమామ తెచ్చిండు చిలకల్లతొట్టె
అవి మా వెంకటరమణకు అమరుకడియాలు.

౬. మందలకు పోవయ్య మామ తరిణయ్య
మరువక తేవయ్య మచ్చావుపాలు
అవి తెచ్చిమా రాజు వెంకటరమణకు పోసె

౭. వెన్నపెట్టి నే కొందు వెండిపుస్తకము
వెన్నుడు పెద్దన్న వేదమ్ముచదువు
పాలుపెట్టి నే కొందు పైడిపుస్తకము
బాలుడు నడిపన్న భారతము చదువు
గరుజుయిచ్చి నే కొందు గంటల్లబండి
గానుడు చిన్నన్న గంట కట్టేడు.

౮. నిద్రపికన్నుల్లు మబ్బు మొగముల్లు
నిద్రపో బలభద్ర రాజకొమార
నిద్రకు నూరేళ్ళు నీకు వెయ్యేళ్ళు
నిన్నుగన్నతండ్రికి నిండ నూరేళ్లు.

౯. తాత ముత్తవ్వాల తలిదండ్రులబోలు
తలిదండ్రి గారాబాన ఆడు వెంకటరమణ.

౧౦. తాతగారియింట్లో తా నాడబోయె
తాతతో తాఆడు వేంకటరమణ
శ్రీమద్దికాయల్లు శ్రీల లాటాలు
చిలుకల్లు యేమనెనో చిన్నబోయేను
హంసల్లు యేమనెనో చిన్నబోయేను
హంసలతో వనమందు ఆడనేవద్దు.

౧౧. పుక్కిళ్ళ సన్నాలు భుజకీర్తులు
చెక్కిళ్ళ సన్నాలు చెవుల గున్నాలు
కాళ్ళను సన్నాలు గజ్జలకడియాలు
వేళ్ళను సన్నాలు ముద్దుటుంగ్రాలు.

౧౨. శ్రీరంగం వెళ్ళేటి చిన్నవైష్ణవులు
అదిగో చూడరయ్యా గాలిగోపురము
గుళ్లోను చూడరే రంగనాయకులస్వామి.

౧౩. లాలెమ్మ రత్నాలు కీలెమ్మ జడలు
కీలెమోతుపుసరులు వెంకటేశకురులు
మెడనిండ ముత్యాలు మేలు పతకాలు
తలనిండపుట్టు వెంట్రుకలు తనరారురా(రే?) క.
అష్టరావిరేక నొసలు మెరియంగ.

౧౪. జోలలకు చినపండు నీ కరటిపండు
నినుగన్నవారికి పాలపండేను
పాలపండూ తిన్నపాలరుగ వన్ని
వాహైన నూరి పొయ్యి ఓ గౌరిదేవి

వాము బాలయ్యకు వోంకార మన్ని
ఇక సర్వకాయమియ్య ఓ సఖియ దేవి
సర్వకాయం మాబాలయ్యకు సంతోష మన్ని.

౧౫. తంగేడుచెట్టుకే తూగుటుయ్యాల
ఉయ్యాలపట్టుక ఊగ బాలయ్య
తంగేడు చెట్టుకింద వంగి ఆడివచ్చె
హంసల్లు కోయిల్లు అవి లక్షవేలు
చిలకాలు పావురాలు శివ ! లక్షవేలు
శ్రీరాముడుండంగ మనకేటి భయమె
హనుమంతు డుండగ మనకేటి భయమె.

౧౬. ఓచిన్నికుమార ! నే కొందు నీకు
పుట్టుగజ్జలు కొందు పులిగోరుకొందు
పున్నయ్య మీనాన్న వచ్చె పూరుకుండు
కాళ్ళగజ్జలుకొందు, కంటె, కమలాలు కొందు
కౌసల్య మీఅమ్మ వచ్చె యేడువకు
చీదర్లు చెయ్యకు చిన్నిబాలయ్య
చీదర్లు నినుబాసె సిరులు నిను బొందె
శ్రీలక్ష్మి ఊయంగ ఊగు ఉయ్యాల
ఉయ్యాల నీకమిరె వుగ్గు నీ కమిరె.

౧౭. ముత్తెములబాలయ్య ముంగిటాడంగ
ముంతమామిడన్ని ముసిరె చిలకాలు
పగడములబాలయ్య పందిటాడంగ

పండుమామిడన్ని బ్రమిసె చిలకాలు
వజ్రములబాలయ్య వాకిటాడంగ
వట్టిమామిడన్ని వచ్చె చిలకాలు.

౧౮. బుద్ధిగలవాడమ్మ చిన్నినాయన్న
భుజానవేసిరే భుజకంఠమాల
వాసిగలవాడమ్మ చిన్నినాయన్న
వాసియని వేసేరు వనమాలపేరు.

౧౯. కాకరచెట్టుకు కాయలందమ్మ
బాలయ్య చెవులకు పోగులందమ్మ

౨౦. తుమ్మెదనీకళ్ళు దూలాలమీద
బాలయ్యనీకళ్లు మగనాళ్ళమీద.

౨౧. ఊరికి ఉయ్యాల అమ్మవచ్చింది
కొమాళ్ళగలతల్లి కొనరెవుయ్యాల
కొడుకులుగన్నచేడె కొనరెవుయ్యాల
ఏమిపెట్టి కొందు వెండివుయ్యాల
చేటకొంగునచేరెడు ముత్యాలు పోసి
ఉయ్యాలనేకొందు వుయ్యగ కొందు
ఉయ్యాలచేరుల్లు వుత్తగదములు

౨౨. చిరిదిండికాడమ్మ చిన్నిబాలమ్మ
పట్నానతేరమ్మ పుట్నాలగోనె.

నిమ్మపళ్ళు వడికట్టి తిరిగి రమ్మనుము
చిన్ననాటివి రెండు చీటి అంగీలు
జీడిపళ్ళు వడికట్టి తిరిగి రమ్మనుము
చిలుకల్లు తిన్నారె జీడిపళ్ళు
హంస ల్లుతిన్నారె అంజూరపళ్ళు
హంసతిన్నపండు హండాలుకట్టి
చిలుకతిన్నపండు చిక్కానపెట్టు.

లఘు టీక

మొదటి ఖండం

౨. వింజరపురేవు = కాకినాడ సమీపంలోఉంది. వాడ = ఓడ. ౩. మాడ = వరహాలోసగం లేక రెండురూపాయిల విలువ బంగారు నాణెం. ఇప్పుడు వాడుకలో లేదు. ౪. సూటిగుర్రాలు = సమానమైన గుర్రాలు (సూడు=వైరం, పగ). లక్కపావా=లక్కపూతగల పాంకోడు. ౯. ఏకదివాణం=ఒక్కదివాణం. ౧౩. విడిమట్టు(వ్యు. విడిది+పట్టు)=విడిది ఇల్లు. ౧౬. గూడొగ్గుట=పిట్టలనుపట్టు పంజరం వేయుట. ౧౭. పణతి=స్త్రీ. ౨౪. బోరుతలుపు = పెద్దరెక్క తలుపు. ౨౬. రేక = గీత. ౨౨. వాడ = వీధి. ౨౭. రెండు, నాలుగు, ఆరుచరణాలలో క్రియస్థానంచూడండి. ౨౯. బలగం = బంధువర్గం. ధరణిచేరు, భూమిచేరు = ఇవి ఉయ్యాలచేరుల పేర్లయుండవచ్చు. ౩౨. మావి = మా యొక్క. ౩౬. వద్ది (వద్దిక ?) = భయభక్తులు కలిగియుండుట. ౪౧. ఉప్పాక=ఒకగ్రామనామం. ౪౨. పార్వా=పావురం. ౪౭. వల్లభుడు = ఒకని నామం, సమర్త కట్నం = రజస్వలయిన కన్యకు పెళ్ళికొడుకువారు తెచ్చేకట్నం. ౫౦. అణుప్పసుపు = ఒకరకంపసుపు. గోవపూవు=గోగుపువ్వు ? కొట్టుపసుపు = ఉడికించిన పసుపుకొమ్ములు రోటిలోదంచినగుండ. ౫౧. ఈ 'సిరిపురం' విశాఖపట్నం జిల్లాలోది. చదరాలు=చదురాలు; సమర్థురాలు. శాంత=ఒకమనిషి పేరు. ౬౩. రక్షపతి = రక్షణము చేయురాజు. ౬౫. ప్రాణాచారం = సాష్టాంగం; చండుబెల్లం=(వ్యు. చుండు+బెల్లం) ఒకరకంబెల్లం.

రెండో ఖండం

మునివేడు = తొలియేడు; మొదటిసంవత్సరం. ౪. నేత్రాన వట్టు (వ్యు. నేత్రముపట్టు?) = తెల్లనిపట్టు. ౫. ఉగ్రంపుచింత (ఉగ్రం చింత)=ఉయ్యాలు భూతాలుగల చింతచెట్టు. ౬. వడ్డివారు=ఓద్ధులు. దొడ్డయేరు = పెద్దయేరు. ౯. పున్నెంపు నెమలి = ఒకరకం నెమలి. ౧౦. చిట్టీళ్ళు=చిట్టివాళ్లు; పొట్టీళ్లు=పొట్టివాళ్లు. ౧౨. గడ్డగాజు = ఒక రకంచేతిగాజు. ౧౪. పొందుబడి = జోడుగా. ౧౬. వెన్నుడు = ఒకమనిషిపేరు (చూడండి మూడోఖండం 2 పాట). ౨౯. పమిడి = బంగారం; కుంచసిగ (వ్యు.కుంచెసిగ?)=తలవెంట్రుకలనమర్చు ఒకరకం పద్ధతి. ౨౫. కొమ్మరటి = ఒకరకం అరటి. ౨౭. ఒంటిపిల్లి = ఒంటిపల్లి. ౨౯. బొక్కురుబొమ్మ = ?. 3౨. సూరీతాపిల్లి (వ్యు. చూలెంతపిల్లి ?) 3౪. మారుకాలం = మిగతాకాలం. ౪3. ఆళ్ళు = ఒకరకంధాన్యం. ఆళ్లతిరగలి = ఇదొక కొయ్యతిరగలి. చాలా పెద్దదిగాఉంటుంది. ఆళ్లే చోళ్ళతిరగలికూడా. ౪౫. ఏరుపిడకలు = పొలంమీద దొరికే ఎండిన పేడకళ్ళు. ౪౮. ఉగ్రంపుతెగులు = పెద్దవ్యాధి. చూ. ఉగ్రంపు చింత. ౫౯. చేమపూడియం = ఒకరకంచేతి కడియం. ౬౫. పుల్ల = పులుపు. ౭౧. మోకులుయ్యాల = చెట్లకి తాడువేసి తయారుచేసే ఉయ్యాల. ౭[illegible]దుగై నతోట.

మూడో ఖండం

సం[illegible] = ? అంబరస = (ఇంటిపేరేమో ?) ౫. తెచ్చిర్చు=[illegible]తెచ్చాడు; నాగభూషణాలు = నాగబంధపు చెవ్రల పోగులు. వరచిపులిదండ = పింఛముగల ఒక ఆభరణము. నడిపిమామ = మధ్యమామ. ౭. నడిపన్న = మధ్యన్న. గరుజు = ఇదొక నాణెం ? 'గరుజు'మాటకి అవసరం, గర్వం అనే అర్థాలు గోదావరి కృష్ణాజిల్లాలలో వాడుకలోఉన్నాయి. ౧౧ గున్నాలు = (కుండనాలు?) మొక్కుపు సరులు= ? ౧౪. సర్వకాయం=ఒకరకంకాయం (బాలెంతలుతి నేది ?) ౧౬. పుట్టుగజ్జలు = ఒకరకం కాలిగజ్జెలు? ౧౯. భుజకంఠమాల = ఒక ఆభరణం. ౨౦. పుట్నాలు = బొరుగులు. ౨౨. హండా = పెద్ద గంగాళం.